

Smittsamma sjukdomar, haverier i våra IT-system, klimatförändringar och terrorangrepp. Vårt moderna samhälle för med sig hot och risker som kan slå mot ett helt land och dess befolkning. Krisberedskap handlar om att vara beredd på att hantera hoten om de blir verklighet.

Det här kapitlet tar upp vår gemensamma säkerhet, allvarliga händelser och kriser som kan drabba Sverige och vår omvärld.

Kopplingar till läroplanen

Innehållet i kapitlet Krisberedskap har kopplingar till främst kursplanen i samhällskunskap årskurs 7-9. Samhällets och den enskildes förmåga att förebygga och hantera allvarliga händelser och kriser ligger högt upp på agendan både inom EU men också i många andra länder utanför Europa. En komplex hotbild med allt från terrorism till konsekvenser av klimatförändringarna har gjort att frågor och samhällets och individens förmåga att förebygga och hantera kriser är mer aktuell än någonsin. För utbildningsmaterial om naturgivna risker och hot (kursplanen för geografi årskurs 7-9), se kapitlet Naturolyckor.

Har du koll? Krisberedskap

Kunskapsmål

Efter att ha gått igenom det här kapitlet bör eleverna:

- Känna till vad som kännetecknar det moderna och sårbara samhället.
- Förstå vad som menas med att samhället kan drabbas av kriser.
- Känna till vad som är vårt gemensamma ansvar vid en kris och vad som ingår i den enskildes ansvar.
- Känna till hur man som enskild kan skaffa sig en egen hemberedskap inför exempelvis ett långvarigt elavbrott och var man hittar viktig information före och under en kris.
- Veta att numret 113 13 är Sveriges nya informationsnummer vid allvarliga olyckor och kriser.
- Veta att 113 13 ska man ringa om man vill ha eller lämna information om allvarliga olyckor och kriser som inträffat.

Olika begrepp - diskutera i klassen

För att eleverna ska kunna ta till sig innehållet i materialet är det viktigt att de först blir bekanta med några vanliga begrepp som används när vi talar om olyckor, allvarliga händelser och kriser. Förslag på diskussionsfrågor:

- Vad tänker du på när du hör begreppen *risk*, *hot* och *säkerhet*?
- Vad är en *kris*? Ge exempel.
- Vi lever i ett modernt men sårbart samhälle. Vad betyder det i fråga om vår säkerhet?

Diskussionsunderlag

Som underlag för diskussion kan eleverna ta del av följande exempel. Underlagen finns även som elevmaterial (elevblad 1).

Terrordåden i Norge

Den 22 juli 2011 fick den norska polisen larm om att en sprängladdning hade detonerat vid regeringsbyggnaden i centrala Oslo. När räddningspersonal kom till platsen hade flera människor omkommit och många fler skadats av explosionen. Samtidigt på ön Utöya, 4 mil nordväst om Oslo, hade mer än 600 ungdomar från Arbeiderpartiets Ungdomsförbund samlats. Plötsligt steg en man iland på ön och började skjuta vilt omkring sig. Mannen, Anders Behring Breivik, dödade 69 personer på Utöya, de flesta mellan 16-18 år gamla. Breivik förklarade i förhör att avsikten med hans attacker var att strypa Arbeiderpartiets kommande rekrytering för att, som han uppgav, rädda Norge och Västeuropa från kulturmarxism och islamisering.

Jordbävning och tsunami i Japan

Den 11 mars 2011 inträffade en kraftig jordbävning i Stilla havet utanför Japans östra kust. Jordbävningen följdes av en tsunami – en enorm flodvåg – som med våldsamt kraft vräkte in flera kilometer över land och drog med sig allt som kom i dess väg, hela samhällen och byar, människor, hus, el- och teleledningar, bilar och bussar. I samband med katastrofen skadades flera kärnkraftverk allvarligt vid en anläggning i Fukushima. Radioaktiva ämnen läckte ut och tiotusentals människor fick evakueras. Närmare 20 000 människor antas ha dött, miljoner blev utan el, vatten och bostad.

Din egen hemberedskap

Låt eleverna ta reda på vad man alltid bör ha hemma för att klara sig en tid, vid exempelvis ett långvarigt elavbrott. Fakta finns på www.dinsakerhet.se/Din-krisberedskap/, www.krisinformation.se/web/Pages/Page_72939.aspx, www.civil.se/#/tips-rad/, samt i faktaförordjupningsdelen till detta kapitel. Alternativt: dela ut elevblad 2 och diskutera i klassen och låt eleverna fylla på med fler bra tips.

113 13 – Sveriges nya informationsnummer vid allvarliga olyckor och kriser

SOS Alarm införde i mars 2013 ett nytt informationsnummer vid allvarliga olyckor och kriser, 113 13. Till 113 13 kan man ringa om man vill få eller lämna information om allvarliga olyckor och kriser som inträffat. Be eleverna ge exempel på vad det kan vara för typer av allvarliga olyckor eller kriser.

Mer fakta om informationsnumret 113 13 finns på SOS Alarms webbplats www.sosalarm.se/113-13/.

Risker och hot i den egna kommunen

Låt eleverna ta reda på vilka risker och hot som finns i hemkommunen (frågeställningen finns på elevblad 2). Har någon särskild händelse drabbat kommunen? Diskutera gärna exempelvis utifrån följande frågeställningar: Vad hände? Hur påverkades invånarna? Hur hanterade invånarna händelsen? Och hur hanterade kommunen händelsen?

Kunskapsspelet Blackout

Vad händer vid ett långvarigt elavbrott, hur påverkas viktiga funktioner i samhället och hur får vi mat, vatten och värme? Och vad gör min egen kommun? Dessa och en massa andra frågor får eleverna söka svar på med hjälp av kunskapsspelet Blackout och erfarna spelledare från Civilförsvarsförbundet.

Läs mer om det kostnadsfria spelet Blackout och boka en spelning på: www.sakerhetspolitik.se/Larare/kunskapsspel/ eller www.civil.se/kurser/blackout.

Aktuella länkar

www.dinsakerhet.se/Din-krisberedskap/
www.krisinformation.se/web/Pages/Page_72939.aspx
www.civil.se/#/tips-rad/
www.sakerhetspolitik.se/Larare/kunskapsspel/
www.civil.se/kurser/blackout
www.sosalarm.se/113-13/